

บทที่ 7

การวัดความสนใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม

โครงร่างเนื้อหา

1. การวัดความสนใจ
2. แบบวัดความสนใจที่มีชื่อเสียง
3. การสร้างแบบวัดความสนใจ
4. ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม
5. ส่วนประกอบของจริยธรรม
6. การสร้างแบบวัดจริยธรรม
7. ความหมายของค่านิยม
8. การสร้างแบบวัดค่านิยม

สาระสำคัญ

ความสนใจเป็นความรู้สึกชื่นชอบกิจกรรมหนึ่งมากเป็นพิเศษ ได้มีผู้สร้างแบบวัดความสนใจไว้มากมาย สามารถเลือกแบบในการสร้างให้เหมาะสมกับการใช้ได้ และเหมาะสมกับกลุ่ม

จริยธรรมเป็นความประพฤติ การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม แบบวัดจริยธรรมสามารถสร้างได้หลายแบบ เช่น สร้างเป็นสถานการณ์เพื่อให้เลือกปฏิบัติ หรือใช้แบบประเมินพฤติกรรม ส่วนค่านิยมเป็นความเชื่อ ซึ่งเกิดจากความคิด ประสบการณ์ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม แบบวัดค่านิยมจะเป็นได้ทั้งค่านิยมเดี่ยว และค่านิยมกลุ่ม

วัตถุประสงค์

1. ให้ความหมายความสนใจได้
2. ยกตัวอย่างแบบวัดความสนใจที่มีชื่อเสียงได้
3. สามารถสร้างแบบวัดความสนใจได้
4. ให้ความหมายคุณธรรม จริยธรรมได้
5. บอกส่วนประกอบของจริยธรรมได้
6. สามารถสร้างแบบวัดจริยธรรมได้
7. บอกความหมายของค่านิยมได้
8. สามารถสร้างแบบวัดค่านิยมได้

การวัดความสนใจ (Interest)

ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกชื่นชอบกิจกรรมหนึ่งมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ เป้าของความรู้สึกเป็นกิจกรรม ดังนั้น ความรู้สึกใดๆ ที่มีต่อเป้าหมายกิจกรรม ถือว่าเป็นความสนใจ บางคนอาจสังเกตได้จากการทุ่มเทเวลาเพื่อทำอะไรบางอย่างจากการกระทำที่เขาชอบอย่างโดดเด่น หรือประพฤติปฏิบัติกับสิ่งนั้นเป็นประจำ สามารถจำแนกได้ว่าเขาชอบ อะไรมากที่สุด นั่นคือสิ่งที่เขาสนใจ (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 24)

ความสนใจจึงเป็นลักษณะสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ แนวทางที่เหมาะสม โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะ กระบวนการที่จะทำให้เกิดได้นั้นผู้เรียนจะ ต้องหมั่นทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ จึงจะเกิดทักษะเหล่านั้นได้ การส่งเสริมให้ผู้เรียน สนใจในกิจกรรมที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมผู้เรียนได้มาก เช่น ผู้เรียนสนใจในกิจกรรมการ อ่านหนังสือ การฟัง การดู และการเขียน ดังนั้น การวัดความสนใจในกิจกรรมเหล่านี้ เพื่อจะดูว่านักเรียนมีพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2551, หน้า 36) ได้ให้ความหมายของความสนใจไว้ว่า เป็นความโน้มเอียงไปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความสนใจมีองค์ประกอบ 3 อย่าง เหมือนเจตคติและอัตตมโนทัศน์ คือ มีความมากน้อยของความโน้มเอียง มีทิศทาง เช่น สนใจหรือไม่สนใจ และมีเป้า ซึ่งได้แก่กิจกรรม

แบบวัดความสนใจที่มีชื่อเสียง

1. Strong Vocational Interest Blank (SVIB)

เป็นแบบทดสอบวัดความสนใจที่รู้จักกันแพร่หลาย พิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ. 1966 มี 399 ข้อ จัดหมวดหมู่เป็น 8 ภาค ใน 5 ภาคแรกให้ผู้สอบตอบตามความประสงค์ โดยให้วงกลมรอบตัว L หมายถึง "ชอบ" I หมายถึง "เฉยๆ" และ D หมายถึง "ไม่ชอบ" แต่ละภาคใน 5 ภาค เกี่ยวข้องกับ อาชีพ วิชาของโรงเรียน บ้านเทิง กิจกรรม (เช่น ช่อมานาฬิกา พุดใน ที่ชุมชน หาเงินทุนเพื่อการกุศล) และชนิดของบุคคล ส่วนที่เหลืออีก 3 ภาค ให้ผู้สอบจัดอันดับกิจกรรมตามความประสงค์ เปรียบเทียบความสนใจที่ละคู่ และประเมินความสามารถ และลักษณะอื่นๆ ของผู้ตอบ แบ่งเป็นฟอร์มของผู้ชาย และฟอร์มของผู้หญิง ใช้สำรวจความสนใจในอาชีพหลายอาชีพ ในการพัฒนามาตราวัดความสนใจในอาชีพได้เอาคำตอบของผู้ตอบที่ประสบความสำเร็จในแต่ละอาชีพเปรียบเทียบกับคำตอบของบุคคลทั่วไป การ

สร้างแบบทดสอบ SVIB จึงยึดหลักการใช้เกณฑ์เชิงประจักษ์ (Empirical Criterion Keying)

ลักษณะของอาชีพจัดจำแนกเป็น 11 กลุ่ม ดังนี้ (จำเนียร ช่วงโชติ, 2547, หน้า 57)

- กลุ่มที่ 1 ศิลปิน นักจิตวิทยา สถาปนิก แพทย์ ทันตแพทย์
- กลุ่มที่ 2 นักคณิตศาสตร์ นักฟิสิกส์ วิศวกร นักเคมี
- กลุ่มที่ 3 ผู้จัดการฝ่ายผลิต
- กลุ่มที่ 4 นักบิน ชาวนา ช่างไม้ ช่างทาสี ครุวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ตำรวจ พนักงานป่าไม้
- กลุ่มที่ 5 ฝ่ายบริหาร ปกครอง หรือทำงานควบคุมคน
- กลุ่มที่ 6 นักดนตรี
- กลุ่มที่ 7 นักบัญชี
- กลุ่มที่ 8 คนทำบัญชี คนงานธุรกิจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดซื้อ นายธนาคาร
- กลุ่มที่ 9 ผู้จัดการฝ่ายขาย นายหน้าขายที่ดิน นายหน้าประกันชีวิต
- กลุ่มที่ 10 นักโฆษณา นักกฎหมาย นักหนังสือพิมพ์
- กลุ่มที่ 11 ประธานกรรมการในกิจการอุตสาหกรรม

2. Kuder Preference Record - Vocational

แบบทดสอบวัดความสนใจของคูเดอร์ (Kuder) ได้สร้างและพัฒนาขึ้นหลังแบบทดสอบ SVIB แบบทดสอบนี้มีวิธีการแตกต่างออกไป เพื่อชี้ความสัมพันธ์ของความสนใจในด้านกว้างๆ จำนวนไม่กี่ด้าน มากกว่าที่จะชี้อาชีพเฉพาะ ข้อคำถามสร้างขึ้นแล้วจัดเป็นกลุ่มตามพื้นฐานความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อคำถามโดยใช้กลุ่มนักเรียนมัธยมและกลุ่มผู้ใหญ่เพื่อพัฒนากลุ่มข้อคำถามให้มีความสอดคล้องภายในสูง และสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ ต่ำ ลักษณะข้อคำถามในแบบทดสอบของคูเดอร์เป็นชนิดบังคับเลือกจาก 3 ตัวเลือก ผู้ตอบจะต้องเลือกข้อที่ชอบมากที่สุด และข้อที่ไม่ชอบที่สุด แบบทดสอบมีมาตรวัดความสนใจ 10 มาตรวัดรวมกับมาตรสอบสวนเพื่อตรวจจับความบกพร่อง ความเข้าใจผิด และการเลือกตามสังคมแต่เป็นคำตอบที่ตนไม่เห็นด้วย มาตรวัดความสนใจรวม เอาเรื่องกลางแจ้ง (เกษตรกรรม ธรรมชาติ) เครื่องยนต์กลไก คำนวน วิทยาศาสตร์ ชักชวน ศิลปะ วรรณกรรม ดนตรี บริการสังคม และเสมียน มีเกณฑ์ปกติแยกเพศสำหรับนักเรียนมัธยม มหาวิทยาลัย และกลุ่มผู้ใหญ่ คะแนนรวมของความสนใจทั้ง 10 ด้าน นำมาลงจุดบนแผนภูมิเปอร์เซ็นต์ไคล์

ตัวอย่างข้อคำถามของ Kuder Preference Record - Vocational

	O			
P. ไปดูหอแสดงศิลปะ..... มาก	O	P	O	←น้อย
Q. ค้นหนังสือในห้องสมุด..... ที่สุด→	O	Q	O	ที่สุด
R. ไปดูพิพิธภัณฑ์.....	O	R	Q	
S. สะสมลายเซ็น..... มาก	O	S	O	←น้อย
T. สะสมเหรียญ..... ที่สุด→	O	T	O	ที่สุด
U. สะสมผีเสื้อ.....	O	U	O	

3. Kuder General Interest Survey

แบบทดสอบวัดความสนใจ Kuder General Interest Survey ได้พัฒนามาจากแบบทดสอบวัดความสนใจ Kuder Preference Record - Vocational ออกแบบพัฒนาเพื่อใช้กับนักเรียนชั้น 6 ถึงชั้น 12 โดยใช้ภาษาง่ายกว่าและคำศัพท์ที่ง่าย ๆ เหมาะกับระดับของผู้ตอบ มีการหาเกณฑ์ปกติจากนักเรียนชายและหญิงมากกว่า 10,000 คน ได้มีการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของเครื่องมือทั้งสองสูงพอๆ กับสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งสอง

4. Kuder Occupational Interest Survey

เป็นแบบทดสอบวัดความสนใจที่พัฒนาใช้วิธีการยึดค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ เช่นเดียวกับ SVIB แต่แบบทดสอบนี้ไม่ใช่ผู้ชายทุกๆ ไปเป็นกลุ่มอ้างอิง แบบทดสอบ Kuder Occupational Interest Survey ตรวจสอบให้คะแนนด้วยมือไม่ได้ต้องตรวจด้วยเครื่องตรวจใช้แสงความเร็วสูงร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้ได้กับอาชีพ 79 อาชีพ สาขาวิชาเอกในวิทยาลัย 20 สาขาสำหรับผู้ชาย และ 56 อาชีพ และ 25 สาขาวิชาเอกในวิทยาลัยสำหรับ อาชีพในรายการสำรวจนี้มีลักษณะกว้างขวาง ตั้งแต่อาชีพทำขนมและขับรถบรรทุก ถึงนักเคมีและทนายความ

5. แบบทดสอบวัดความสนใจของ ฮอลแลนด์ (Holland)

แบบทดสอบวัดความสนใจของฮอลแลนด์ เป็นแบบทดสอบที่สร้างโดยยึดทฤษฎีบุคลิกภาพของฮอลแลนด์ ที่มีความคิดว่า การเลือกอาชีพเป็นการกระทำที่สะท้อน

ให้เห็นถึง แรงจูงใจ ความรู้ บุคลิกภาพ และความสามารถของบุคคล อาชีพเป็นวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อมชี้ให้เห็นงานและทักษะ บุคคลที่มีบุคลิกคล้ายกันจะมีความสนใจในกิจกรรมที่คล้ายกัน บุคลิกภาพของคนมี 6 แบบ คือ (ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 40-43)

1) ชอบสภาพเป็นจริง (Realistic) เป็นลักษณะบุคคลที่ชอบอยู่กับความจริง สู้ งานหนัก สู้ความลำบาก ชอบงานช่าง งานเกษตร นิยมสิ่งที่เป็นรูปธรรม มีบุคลิกภาพขี้อาย หัวอ่อน เปิดเผย แข็งแรง จริงจัง วัตถุประสงค์ เรียบๆ พากเพียร มัธยัสถ์ เป็นต้น

2) ชอบค้นคว้า (Investigative) เป็นลักษณะบุคคลที่ชอบสังเกต จัดระบบสิ่งของ ทดลองค้นคว้าหาความจริง สนใจกิจกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีบุคลิกภาพ ชอบวิเคราะห์ วิจารณ์ ใฝ่รู้ รักอิสระ รอบคอบ อดทน มีเหตุผล เป็นต้น

3) ชอบสังคม (Social) เป็นลักษณะของบุคคลที่ชอบคบหาสมาคมกับผู้อื่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สนใจกิจกรรมในการให้ความรู้ ฝึกอบรม การพัฒนา การอนุรักษ์ และช่วยเหลือผู้อื่น บุคลิกภาพมีไมตรี ให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่น กว้างขวาง บำเพ็ญประโยชน์ เมตตากรุณา เข้าสังคม รู้จักกาลเทศะ จูงใจคนเก่ง เข้าใจเพื่อนมนุษย์ เป็นต้น

4) ชอบระเบียบวินัย (Conventional) เป็นลักษณะของบุคคลที่ชอบปฏิบัติตาม กฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทำงานตามสั่งได้ดี สามารถจัดเก็บรายงาน ข้อมูล จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ ทั้งรายงานและข้อมูลที่เป็นตัวเลข งานทางธุรกิจ บุคลิกภาพชอบเลียนแบบ มีความยุติธรรม ตรงไปตรงมาไม่ยืดหยุ่น อ่อนน้อม เรียบร้อย คล่องแคล่ว เจ้าระเบียบ ใจเย็น ขาดการจินตนาการ เป็นต้น

5) ชอบดำเนินการวิสาหกิจ (Enterprising) เป็นลักษณะของบุคคลที่ชอบ การวางแผน เพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ มีความสามารถด้านการพูด มีความเป็นผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง เข้าสังคมเก่ง มีบุคลิกภาพ ชอบเสียง ทะเยอทะยาน กล้าคิดกล้า ได้แย้ง นำเชื่อถือ กระฉับกระเฉง ใจร้อน มองโลกในแง่ดี สนุกสนาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

6) ชอบศิลปะ (Artistic) เป็นลักษณะของคนที่ชอบศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม มีความสามารถทางศิลปะ ภาษา ดนตรี การเขียน การละคร มีบุคลิกภาพจุกจิก ไม่มีระเบียบ เจ้าอารมณ์ มีความเป็นผู้หญิง เพ้อฝัน ไม่จริงจัง รักอิสระ ช่างคิด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

การสร้างแบบทดสอบวัดความสนใจตามแนวของฮอลแลนด์ใช้ 4 วิธี ดังนี้

1. วัดความสนใจในกิจกรรมทั้ง 6 ด้าน
2. วัดความสามารถในการทำกิจกรรมทั้ง 6 ด้าน
3. วัดความสนใจในอาชีพทั้ง 6 ด้าน
4. ประเมินความสามารถของตนเองทั้ง 6 ด้าน

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดความสนใจในกิจกรรมทั้ง 6 ด้าน

	ชอบ	ไม่ชอบ
1. กิจกรรมด้านสภาพจริง		
1) ทำสวน	[]	[]
2) ตกปลา	[]	[]
3) ซ่อมรถ	[]	[]
4) ซ่อมนาฬิกา	[]	[]
5) ทำเครื่องใช้ในบ้าน	[]	[]
ฯลฯ		
2. กิจกรรมด้านงานค้นคว้า		
1) อ่านหนังสือวารสารเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	[]	[]
2) เลือกเรียนวิชาฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา	[]	[]
3) เข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมคณิตศาสตร์	[]	[]
4) ชมนิทรรศการทางวิทยาศาสตร์	[]	[]
5) พิสูจน์ทฤษฎีเรขาคณิต	[]	[]
ฯลฯ		
3. กิจกรรมด้านสังคม		
1) ช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่เขาเดือดร้อน	[]	[]
2) สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่	[]	[]
3) สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	[]	[]
4) ทำงานร่วมกับหมู่คณะ	[]	[]
5) ตั้งใจให้บริการสังคมสงเคราะห์	[]	[]
ฯลฯ		

	ชอบ	ไม่ชอบ
4. กิจกรรมด้านระเบียบแบบแผน		
1) เรียนวิชาที่เกี่ยวกับบัญชี	[]	[]
2) เขียนใบเสร็จรับเงิน	[]	[]
3) จัดหนังสือเข้าเป็นหมวดหมู่	[]	[]
4) ทำตามคำสั่งผู้จัดการ	[]	[]
5) รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์	[]	[]
ฯลฯ		
5. กิจกรรมด้านดำเนินการวิสาหกิจ		
1) ท่องเที่ยวในที่นาตื่นเต้น	[]	[]
2) ไปทัศนอาจรเมื่อมีเวลาว่าง	[]	[]
3) ฟังการหาเสียงเลือกตั้ง	[]	[]
4) ทำงานอย่างรวดเร็ว	[]	[]
5) อภิปรายต่อหน้ากลุ่มคน	[]	[]
ฯลฯ		
6. กิจกรรมด้านศิลปะ		
1) เขียนภาพ	[]	[]
2) แต่งเพลง	[]	[]
3) เล่นละคร	[]	[]
4) ตกแต่งบ้าน	[]	[]
5) เขียนบทละคร	[]	[]
ฯลฯ		

การสร้างแบบวัดความสนใจ ทำให้หลายแบบ สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม
ดังเช่น

1. แบบสอบถามการปฏิบัติที่แสดงถึงความสนใจหรือไม่ โดยพยายามยกกิจกรรม
หรือการกระทำที่เกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วถามแนวการปฏิบัติของนักเรียนต่อเรื่องนั้นๆ ดังนี้

1) ท่านเลือกทำกิจกรรมทางสังคมในลักษณะใด

- เลือกตามที่พอใจ
- เลือกตามเพื่อนสนิท
- เลือกตามคำแนะนำของครู
- เลือกตามคำแนะนำของผู้ปกครอง

2) ท่านเลือกอ่านคอลัมภ์ใดดังต่อไปนี้

- คดีปล้นฆ่า
- ข่าวดาราร
- ข่าวฟุตบอล
- ภาวะเศรษฐกิจของไทย

3) ท่านเลือกทำอะไรถ้ามีกิจกรรมต่อไปนี้ให้เลือก

- เดินซื้อของตามห้างสรรพสินค้า
- ช่อมคอมพิวเตอร์
- ปลุกต้นไม้หลังบ้าน
- ฟังอภิปรายปัญหาสิ่งแวดล้อม

4) หนังสือต่อไปนี้ท่านจะเลือกอ่านเล่มใด

- การป้องกันอัคคีภัย
- นิยายกำลังภายใน
- การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

2. ถามให้แสดงความรู้สึกถึงความมากน้อยของการกระทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับเรื่อง
นั้นๆ การวัดความสนใจในลักษณะนี้ ต้องการวัดความเข้มของความสนใจเป็นสำคัญ ดัง
ตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้ขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่แสดงว่าท่านได้กระทำกิจกรรมนั้นๆ เพียงใด

รายการ	บ่อยมาก	บ่อย	บางที	เกือบจะไม่	ไม่เคย
1. แข่งขันตอบปัญหาสังคมศึกษา					
2. ฟังการอภิปรายปัญหาชายแดนไทย					
3. คิดหาวิธีแก้หนี้เสียโดยวิธีธรรมชาติ					
4. ชักถามปัญหาสังคมศึกษาในชั่วโมงเรียน					
5. ช่วยสอนสังคมศึกษาให้เพื่อนที่ไม่เข้าใจ					
6. คิดวิธีแก้ปัญหาการจราจรติดขัด					
7. ร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
8. ร่วมคิดแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม					
9. ติดตามข่าวสารการปฏิรูปที่ดิน					
10. อ่านวารสารเกี่ยวกับสังคมศึกษา					
๔๑๔					

การวัดคุณธรรมจริยธรรม

1. ความหมายของคุณธรรมจริยธรรม

ความหมายของคุณธรรม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้นิยามคุณธรรมไว้ว่า หมายถึง สภาพคุณงามความดี ลักษณะของคุณธรรมจึงเป็นเรื่องของจิตใจ ความคิด ความรู้สึก ของคน เช่น ความรับผิดชอบชั่วดีที่คอยกำหนดการกระทำของคน

คุณหญิงอารมณี ฉนวนจิตร (2549, หน้า 7) ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติในสิ่งดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม และตนเอง คำว่าจริยธรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ควรประพฤติ ในการสอนจริยธรรมแก่นักเรียน ครูควรคำนึง

ว่า สิ่งที่ควรประพฤตินั้น ควรประพฤติในกรณีใด ในสถานการณ์ใด ในโอกาสหรือเวลาใด เช่น เมื่อเราสอนจริยธรรมแก่นักเรียนในปัจจุบัน เราจะต้องรู้สภาพของบ้านเมืองว่า ประเทศไทย กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา หลักจริยธรรมทั้งปวงที่จะสอนจึงต้องสอดคล้องกับการพัฒนา ประเทศ ส่งเสริมให้นักเรียนเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมที่กำลังพัฒนา ไม่ขัดต่อการพัฒนา และส่งเสริมให้การพัฒนานั้นเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น

จากรายงานการวิจัยของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2527, หน้า 5) ที่ได้กล่าวถึงการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย มีการอภิปราย เกี่ยวกับความหมายของจริยธรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายทั้งทางด้าน พุทธศาสนา ด้านสังคมวิทยา ซึ่งสรุปได้ว่า จริยธรรม คือ การกระทำทั้ง กาย วาจา และใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้วิเคราะห์จริยธรรมหลักที่สำคัญ ๘ ประการ และกำหนด พฤติกรรมซึ่งบ่งชี้ถึงการมีคุณสมบัติในจริยธรรมนั้น ๆ ได้ผลดังนี้

1. การใฝ่สัจธรรม
2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา
3. เมตตา - กรุณา
4. สติสัมปชัญญะ
5. ความไม่ประมาท
6. ความซื่อสัตย์สุจริต
7. ความขยันหมั่นเพียร
8. หิริ - โอตตัมปะ

2. ส่วนประกอบของจริยธรรม

2.1 ส่วนประกอบทางด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผล ของความถูกต้อง ดีงาม สามารถตัดสินใจ แยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด

2.2 ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยม ยินดีที่จะรับนำจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติ ปฏิบัติ

2.3 ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ เชื่อว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของการกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมแบบใดจะขึ้นกับอิทธิพลของส่วนประกอบทั้ง 2 ประการที่กล่าวแล้วข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นกับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาบางประการของบุคคลนั้นๆ หรือความรุนแรงของสถานการณ์ที่รุมเร้าบุคคลนั้นอีกด้วย

3. การสร้างแบบวัตรจริยธรรม

ในการจัดการเรียนการสอนของครูสามารถใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม ให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ ช่วยสร้างสรรค์สังคม ให้มีความเจริญก้าวหน้า ความสงบสุข และความมั่นคงของประเทศชาติ สามารถกำหนดกิจกรรมต่างๆ เช่น สมมุติปัญหาแล้วให้นักเรียนหาทางเลือกด้วยตนเองว่าควรจะทำอย่างไร ดังตัวอย่าง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533, หน้า 219 อ้างถึงใน คุณหญิงอารมณี ฉนวนจิตร, 2549, หน้า 133-134)

ปัญหา

เพื่อนบ้านจ้างให้นักเรียนซึ่งบ้านอยู่ใกล้กัน 2 คน ตัดหญ้าในสนาม นักเรียนทั้งสองช่วยกันทำงานอย่างดี และเสร็จภายใน 1 ชั่วโมง เจ้าของบ้านให้รางวัลคนละ 100 บาท อีกสามวันต่อมา เจ้าของบ้านหลังนั้นให้รางวัลเพิ่มอีก 60 บาท เพราะเขาชอบใจการทำงานที่เรียบร้อยของเด็กทั้งสองคน ถ้าเธอเป็นคนรับเงินมา เธอจะอย่างไร

1. ถ้าเธอเป็นคนรับเงินเธอจะอย่างไร
 - ก. แบ่งเงินกับเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน
 - ข. เก็บไว้คนเดียว
 - ค. บอกเพื่อนว่าได้เงินเพิ่ม แต่ขอเก็บไว้คนเดียว เพราะ.....
 - ง. แบ่งให้เพื่อนอีก 10 บาท อีก 50 บาท เก็บไว้คนเดียว

2. หากเจ้าของบ้านบอกว่าขอมอบเงินพิเศษนี้แก่เธอคนเดียว
 - ก. เธอจะบอกเพื่อนอีกคนใหม่ أنهاได้เงินพิเศษ
 - ข. เธอจะอธิบายให้เพื่อนฟังใหม่ أنهاเก็บเงินไว้คนเดียว เพราะเหตุใด
 - ค. เธอยังคงแบ่งเงินครึ่งหนึ่งให้เพื่อนอยู่ดี
 - ง. หรือเธอจะทำอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องนี้
3. หากเธอรู้ว่าเธอทำงานหนักกว่าเพื่อนอีกคน การเก็บเงินไว้คนเดียวจะมีผลอย่างไร หรือไม่
4. หากเพื่อนอีกคนได้รับเงินเดือนจากคุณพ่อ - คุณแม่ของเขาขณะที่เธอไม่ได้รับ สิ่งนี้สำคัญหรือไม่กับการตัดสินใจที่จะเก็บเงินไว้แต่เพียงผู้เดียว

ต่อไปนี้จะเป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างแบบวัดค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งสร้างโดยกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งใช้ชื่อว่าแบบประเมินความเห็นทั่วไป ลักษณะเป็นคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เช่น

เรื่องที่ 1 ทรงศักดิ์กำลังระบายสีวาดรูปจะเสร็จอยู่แล้ว ก็พอดีมีเพื่อนมาชนโต๊ะโดยบังเอิญ ทำให้สีเลอะเทอะไปหมด ท่านคิดว่าทรงศักดิ์จะทำอย่างไร

1. เกือบจะเล่นงานแล้ว แต่ยับยั้งไว้เพราะเห็นว่าเป็นเพื่อนกัน
2. บ่นตำหนิเพื่อนนิดหน่อยเพื่อเขาจะได้ระวังตัวยิ่งขึ้น
3. ทำใจเย็นๆ ไว้ก่อน เพราะต้องดูว่าเขาเจตนาหรือเปล่า
4. คิดได้ว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยยังไม่สมควรตอบโต้

(การใฝ่สังจธรรม)

เรื่องที่ 2 แดงเห็นคำทำแจกันในห้องเรียนแตก เมื่อครูถามนักเรียนทั้งชั้น แดงจึงบอกว่าคำทำแตก ท่านเห็นว่าแดงมีความคิดอย่างไรจึงบอกครู

1. รักความจริงไม่กลัวคำรังแกและไม่หวังจะได้อะไรจากคำ
2. เพื่อให้คำสำนึกตนว่า เมื่อทำความผิดก็ควรกล้ารับผิด
3. ไม่อยากได้ชื่อว่าเป็นคนปกป้องผู้ทำผิด
4. ให้คนอื่น ๆ เห็นว่า แดงเป็นคนพูดจริงเสมอ

(ความซื่อสัตย์)

เรื่องที่ 3 มีคนขอทานมาขอเสื้อผ้าใช้แล้วที่บ้าน ชัยจึงหาเสื้อผ้าให้ไป ท่านคิดว่าชัยให้เสื้อผ้าไปเพื่ออะไร

1. ชัยรู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ทรมาน
 2. ชัยไม่ได้หวังอะไรคิดแต่เพียงว่าช่วยได้ก็ช่วยกันไป
 3. ขอทานได้เสื้อผ้าใช้แล้วจะได้ไม่มารบกวนชัยอีก
 4. ขอทานได้เสื้อผ้าเก่าไปแล้วชัยจะได้เสื้อผ้าใหม่มาแทน
- (เมตตา - กรุณา)

การสร้างแบบวัดเชิงสถานการณื เป็นการสร้างเรื่องราวต่างๆ ขึ้น เพื่อให้บุคคลได้แสดงความรู้สึกว่าตนเองจะกระทำ หรือมีความเห็นอย่างไรต่อสถานการณืที่กำหนดขึ้น โดยมีหลักและวิธีสร้างแบบวัดเชิงสถานการณืดังต่อไปนี้ (พิชิต ฤทธิจรรยา, 2551, หน้า 70-72)

หลักและวิธีการสร้างแบบวัดเชิงสถานการณื

1. กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมหรือคุณลักษณะที่ต้องการจะวัดให้ชัดเจน
2. เลือกข้อความหรือสถานการณืที่มีความยากพอเหมาะแก่ระดับชั้นของผู้เรียน เนื้อเรื่อง และสถานการณืที่ใช้ถามจะต้องไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ
3. พยายามเขียนคำถามเพื่อถามตามใจความในเนื้อหา หรือสถานการณืนั้นตามพฤติกรรม หรือคุณลักษณะที่ต้องการจะวัด ในการเขียนคำถามควรคำนึงดังต่อไปนี้

1) สถานการณืที่สร้างขึ้น ควรเลือกสถานการณืที่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นได้จริงๆ กับบุคคล หรือกลุ่มตัวอย่างที่จะวัด

2) ปัญหาในสถานการณืที่สร้างขึ้น หรือกำหนดขึ้น ควรมีความเข้มหรือความรุนแรงในระดับกลางๆ ไม่สร้างความเครียดให้กับผู้ตอบจนเกินไป เพราะหากสร้างปัญหาที่มีความเข้มเกินไปอาจจะทำให้ผู้ตอบไขว้เขวได้ เช่น เขียนสถานการณืว่า แม่ป่วยหนัก และต้องการผ่าตัดในอีก 2 วัน หากหาเงินมาไม่ได้จะต้องตาย ตนเองไม่มีเงิน หากมีคนมาเสนอให้ไปขายบริการทางเพศ จะได้เงินมาจำนวนมากพอที่จะใช้เป็นค่ารักษาของแม่ จัดว่าเป็นสถานการณืที่เข้มและรุนแรงมากเกินไปอาจจะทำให้ผู้ตอบสับสน ไขว้เขว ความจริงไม่ต้องการจะขายบริการทางเพศ เพราะเป็นนักเรียน และต้องการประกอบอาชีพที่ดี มีเกียรติ แต่เพื่อต้องการตอบแทนบุญคุณของแม่ผู้ให้กำเนิด และต้องการเป็นคนกตัญญูต่อบุพการี อาจจะมีเหตุผลที่ทำให้เกิดความไขว้เขวในความคิดได้

3. สาระสำคัญที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ จะต้องเพียงพอที่จะให้ผู้ตอบตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติในแนวทางที่เหมาะสม

การเขียนคำถาม

1. ไม่ควรถามตรงๆ แต่ควรถามให้เกี่ยวพันอ้างอิง เรื่องราว หรือสถานการณ์ที่กำหนดไว้ และไม่ควรถามนอกเรื่องที่ไม่ได้ใช้ข้อความในสถานการณ์นั้นมาช่วยตอบ หรือไม่ควรถามในกรณีถ้าไม่มีสถานการณ์ก็สามารถตอบคำถามนั้นได้

2. ในการเลือกสถานการณ์เพื่อนำมาตั้งคำถาม ควรจะเลือกเฉพาะเนื้อหาหรือความรู้ที่เป็นตัวแทนที่มีความสำคัญๆ ต่อวิชานั้นมาถาม ไม่ควรนำเรื่องปลีกย่อย หรือรายละเอียดย่อยของรายวิชามาตั้งเป็นสถานการณ์ และไม่ควรถามด้วยการหลอกล่อ เพื่อให้ผู้ตอบตกหลุมพรางด้วยเรื่องไร้สาระ

3. คำถามที่ใช้อาจมี 2 ลักษณะ คือ

1) ถามให้ประเมินสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อตัดสินใจว่าควรหรือไม่ควร ดีหรือไม่ดี ทำหรือไม่ทำ ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ใช้ได้หรือไม่ได้ และรวมถึงในกรณีที่ไม่สามารถตัดสินใจได้ด้วย

2) ถามให้ระบุแนวทางที่ตนเองจะปฏิบัติ ถ้าหากตนเองเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น หรือเป็นผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในสถานการณ์นั้นจะปฏิบัติอย่างไร

4. เมื่อเขียนสถานการณ์และข้อความคำถามเสร็จแล้วให้ทบทวนว่า สถานการณ์นั้นมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันหรือไม่ สาระที่กำหนดไว้เพียงพอที่จะตัดสินใจได้หรือไม่

5. นำแบบวัดไปทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

ข้อดีของแบบวัดเชิงสถานการณ์

1. แบบวัดเชิงสถานการณ์เป็นแบบวัดที่แสดงถึงฝีมือ หรือความสามารถของผู้สร้างแบบวัดในด้านความสามารถนำความรู้ที่เรียนมาผนวกกับเงื่อนไขในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ดีเพียงใด

2. สามารถวัดความรู้ขั้นสูง ทั้งด้านสมรรถภาพสมอง และด้านจิตพิสัย

3. เราใจผู้ตอบให้ติดตาม เพราะได้อ่านเรื่องราว และได้คิดมากกว่าข้อสอบประเภท

อื่นๆ

4. สร้างความยุติธรรมให้แก่ผู้เข้าสอบทุกคน เพราะได้อ่านสถานการณ์เดียวกันทั้งหมดไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบเพราะใช้ตำราต่างกัน หรือการสอนที่มีความแตกต่างกัน เป็นต้น

ข้อจำกัดของแบบวัดเชิงสถานการณ์

1. การเขียนคำชี้แจงของแบบวัดเชิงสถานการณ์ต้องพึงระวังเป็นพิเศษต้องชี้แจงให้ผู้สอบใช้สถานการณ์ที่กำหนดให้เป็นหลัก ถึงจะผิดแปลกจากความเป็นจริง ก็ต้องตอบตามนั้น

2. สร้างค่อนข้างยาก ผู้เขียนข้อสอบจะต้องเลือกสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และไม่ซ้ำจนเกินไป และจะต้องสังเกตุเฉพาะในสถานการณ์ที่กำหนดให้เท่านั้น

3. กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนค่อนข้างทำได้ยาก

การประเมินเหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะไม่กระทำหรือมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะเป็นเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบระดับจริยธรรมของบุคคล และบุคคลที่มีระดับจริยธรรมที่ต่างกันอาจจะมีการกระทำที่คล้ายกัน และผู้ที่การกระทำที่เหมือนกัน อาจจะมีเบื้องหลังการกระทำและระดับจริยธรรมที่ต่างกันได้เช่นกัน การศึกษาจริยธรรมของบุคคลจึงเป็นเรื่องยาก

ตัวอย่างแบบสำรวจรายการพฤติกรรมของนักเรียนโดยสุวิมล ว่องวานิช และเพียงใจ สุขโรจน์ (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, หน้า 243-244)

ตัวอย่างแบบประเมินคุณลักษณะด้านความกตัญญู โดย สุวิมล ว่องวาณิช และ
เพียงใจ สุขโรจน์ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, หน้า 248)

ตัวบ่งชี้ ความกตัญญูกตเวที

คำอธิบาย นักเรียนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเยาวชนที่ดีของ
ชุมชน และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

แบบประเมินคุณลักษณะด้านความกตัญญูของผู้เรียน

ชื่อ.....ชั้น.....

คำสั่ง ให้ท่านกากบาทกับตัวเลขที่ตรงกับพฤติกรรมของบุตรหลานของท่าน

กากบาท 3 เมื่อแสดงพฤติกรรมนั้นทุกๆ วัน

กากบาท 2 เมื่อแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้งแต่ไม่ทำทุกวัน

กากบาท 1 เมื่อแสดงพฤติกรรมนั้นนานๆ ครั้ง

กากบาท 0 เมื่อไม่เคยแสดงพฤติกรรมนั้นเลย

พฤติกรรมที่ประเมิน	ระดับของพฤติกรรม			
1. ช่วยเหลืองานบ้านที่ได้รับมอบหมาย	0	1	2	3
2. ช่วยเหลืองานที่เป็นอาชีพของท่าน	0	1	2	3
3. ทำความเคารพก่อนไปโรงเรียนและกลับจากโรงเรียน	0	1	2	3
4. แสดงการกระทำที่ทำให้ท่านภูมิใจ	0	1	2	3
5. ช่วยดูแลรักษาทรัพย์สินภายในบ้านให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย	0	1	2	3
6. เชื่อฟังสิ่งที่ท่านดักเตือนหรือห้ามปราม	0	1	2	3
7. ไม่ทำตัวให้พ่อแม่รู้สึกเป็นห่วง (เช่น บอกกล่าวให้ทราบก่อนออกจากบ้าน)	0	1	2	3
8. ดูแล เป็นห่วงเวลาท่านหรือญาติผู้ใหญ่เจ็บป่วย	0	1	2	3
9. พุดไพเราะ สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน	0	1	2	3
10. แบ่งเบาภาระการเลี้ยงดู เช่น ใช้จ่ายอย่างประหยัด ฯลฯ	0	1	2	3
11. ช่วยเหลืองานโรงเรียนตามความสามารถ	0	1	2	3
12. ร่วมพัฒนาชุมชนในโอกาสต่างๆ	0	1	2	3
13. ยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนา	0	1	2	3
14. ประพฤติปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม	0	1	2	3
15. รู้จักจดจำ รู้คุณค่า และตอบแทนเมื่อมีโอกาส	0	1	2	3
16. อื่นๆ	0	1	2	3

ตัวอย่างแบบประเมินความซื่อสัตย์ โดย สุวิมล ว่องวาณิช และ เพียงใจ สุขโรจน์
(สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, หน้า 245)

พฤติกรรม ความซื่อสัตย์

คำอธิบาย นักเรียนไม่พูดโกหกหรือพูดเกินความจริง ยอมรับเมื่อกระทำผิด

ลำดับ ที่	พฤติกรรม	บ่อย ๆ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
		2	1	0
1.	พูดปดหรือไม่จริง			
2.	ขอเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียน แต่นำไปซื้อ ของที่ไม่มีประโยชน์			
3.	อ้างงานที่โรงเรียนเพื่อไปเที่ยว			
4.	หลังเลิกเรียนแล้วกลับบ้านช้า			
5.	ตื่นนอนสาย ไปโรงเรียนไม่ทัน			
6.	ไม่ทำการบ้านเมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้			
7.	ช่วยปกปิดความผิดของพี่น้อง			
8.	ไม่ยอมรับผิดเมื่อผิดคำสั่งของพ่อแม่			
9.	มักทำเป็นไม่รู้เรื่องเมื่อทำของเสียหาย			
10.	แอบนำของที่บ้านไปโรงเรียนโดยไม่บอก			
11.	ใช้ของหรือของเล่นของพี่น้องก่อนขออนุญาต			
12.	หยิบเงินไปใช้โดยไม่บอกให้ทราบก่อน			
13.	อื่นๆ.....			
	รวม			
	รวมคะแนนทั้งหมด			

นักเรียนมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับ

ผ่านเกณฑ์ (ได้รับการประเมินระดับ "บ่อยๆ" ไม่เกิน 4 ข้อ)

ไม่ผ่านเกณฑ์ (ได้รับการประเมินระดับ "บ่อยๆ" เกิน 4 ข้อ)

วันที่...../...../.....

- ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2545, หน้า 62-63)
- คำชี้แจง** ให้นักเรียนตอบโดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนต้องการเลือกเป็นคำตอบ ในข้อหนึ่งๆ จะมีช่องให้เลือกตอบ 5 ช่อง แต่ละช่องมีตัวเลข 1 - 5 กำกับไว้ เกณฑ์การเลือกคำตอบ
- ช่องเลข 1 เมื่อข้อความนั้นไม่ตรงกับการกระทำของนักเรียน
- ช่องเลข 2 เมื่อข้อความนั้นตรงกับการกระทำของนักเรียนเล็กน้อย
- ช่องเลข 3 เมื่อข้อความนั้นตรงกับการกระทำกว่าครึ่งหนึ่ง
- ช่องเลข 4 เมื่อข้อความนั้นตรงกับการกระทำเป็นส่วนใหญ่
- ช่องเลข 5 เมื่อข้อความนั้นตรงกับการกระทำมากที่สุด

ข้อความ	1	2	3	4	5
1. ในการสอบแม้ครูจะเฉลยข้อเขาก็ไม่แอบดูของเพื่อน					
2. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามครูทันที					
3. ไปซื้อของ เมื่อได้รับเงินทอนเกินข้อสอบก็คืนให้แก่เจ้าของร้าน					
4. ขอยืมเงินเพื่อนมาแล้วแต่เพื่อนลืม ข้อสอบก็เลยไม่ใช้คืน					
5. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
6. บางครั้งข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
7. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
8. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
9. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
10. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
11. ถ้าได้รับราชการข้อสอบก็ปฏิบัติตามหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก					
12. ถ้าข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
13. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
14. ถ้าเป็นหัวหน้าชั้นข้อสอบก็จะบอกผู้ทำผิดให้ครูทราบแม้ว่าเพื่อนบางคนจะไม่ชอบ					
15. ข้อสอบข้อหนึ่งข้อใดที่สงสัยก็ถามเพื่อน					
16. เก็บของตกได้ ข้อสอบก็รีบมอบให้ครูเพื่อถามหาเจ้าของ					

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดความรับผิดชอบ (สมศักดิ์ สินธุระเวช, 2545, หน้า 64-65) วิธีการตอบแบบสอบถามและเกณฑ์การเลือกตอบเหมือนแบบสอบถามวัดความซื่อสัตย์

ข้อความ	1	2	3	4	5
1. ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจอยู่หลายวัน เมื่อรู้ว่าตัวเองกระทำความผิด					
2. ข้าพเจ้าจะต้องระมัดระวังสิ่งของที่เป็นสมบัติของตนเอง					
3. เงินที่ได้รับจากผู้ปกครองข้าพเจ้าจ่ายได้เพียงพอ					
4. ข้าพเจ้าช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านด้วยความเต็มใจ					
5. เมื่อมีการประชุมหรือจัดกิจกรรมในโรงเรียน ข้าพเจ้าจะร่วมด้วยทุกครั้ง					
6. ถึงเวลาเข้าห้องเรียนแต่เพื่อนชวนไปทะเล ข้าพเจ้าจะไปด้วยทุกครั้ง					
7. เมื่อข้าพเจ้าทำผิดระเบียบหรือทำของส่วนรวมเสียหาย จะพยายามหลบหลีกครู					
8. เมื่อถึงเวลาทำความสะอาดห้อง ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงจนไม่ต้องทำได้เสมอ					
9. การขาดเรียนบ่อยๆ ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ใช่เป็นเรื่องเสียหายถ้าได้อ่านหนังสือที่บ้าน					
10. ในการทำงาน ข้าพเจ้ามักจะใช้ความสามารถของตัวเอง					
11. ข้าพเจ้าเคยง่วงนอนหรือหลับในขณะที่เรียนหนังสือเสมอ					
12. ในการสอบแต่ละครั้งข้าพเจ้าจะเตรียมตัวอย่างดี					
13. ข้าพเจ้าทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเสมอ					
14. ข้าพเจ้าขาดเรียนเพื่อจะไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่ไม่เคยไปมาก่อน					
15. ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ไม่ใช่หน้าที่ที่จะไปห้ามปรามผู้อื่นที่กำลังทำลายสาธารณสมบัติ					
16. ข้าพเจ้าชอบให้มีการหยุดเรียนบ่อยๆ					
17. ข้าพเจ้าชอบให้ผู้อื่นทำงานแทนข้าพเจ้าเสมอ					
18. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงาน ข้าพเจ้าจะทำจนเสร็จไม่ว่าจะมีอะไรมาขัดขวาง					

ตัวอย่างแบบประเมิน "ความมีวินัย" (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, หน้า 49)

ชื่อ-สกุล.....ชั้น.....

คำชี้แจง ให้พิจารณาพฤติกรรมต่อไปนี้ แล้วให้ระดับคะแนนที่ตรงกับการปฏิบัติของนักเรียนตามความเป็นจริง

- ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ
- 2 หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
- 1 หมายถึง ปฏิบัติน้อย
- 0 หมายถึง มีพฤติกรรมไม่ชัดเจน หรือไม่มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือ

รายการพฤติกรรม	คะแนน			
	3	2	1	0
1. จัดเก็บสิ่งของเป็นที่เป็นทาง				
2. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน				
3. มีมารยาทในการเข้าประชุม				
4. เข้าแถวช้อยอาหารตามลำดับ				
5. ทิ้งขยะในที่ที่จัดเตรียมไว้				
6. ทำกิจวัตรของตนตามเวลา				
7. ไปโรงเรียนทันเวลา				
8. เมื่อถึงชั่วโมงเรียนเข้าเรียนตามเวลา				
9. ทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด				
10. เข้าร่วมกิจกรรมตามเวลาที่นัดหมาย				
รวมคะแนน				
คะแนนเฉลี่ย				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

สภาพภาพของผู้ประเมิน ตนเอง เพื่อน พ่อแม่/ผู้ปกครอง ครู

เกณฑ์การประเมิน คะแนน 2.5 - 3 ระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม (3)

คะแนน 1.5 - 2.4 ระดับคุณภาพ ดี (2)

คะแนน 1 - 1.4 ระดับคุณภาพ ผ่าน (1)

คะแนน 0 - 0.9 ระดับคุณภาพ ไม่ผ่าน (0)

สรุปผลการประเมิน ดีเยี่ยม ดี ผ่าน ไม่ผ่าน

ตัวอย่างแบบประเมินคุณธรรมครู สังกัดกรมอาชีวศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ด้านคุณธรรม ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กรุงเทพมหานคร สร้างโดย ศิริวรรณ ยิ้มแย้ม (2544, หน้า 74-77)

แบบประเมินคุณธรรมของครู

คำชี้แจง ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับที่ท่านได้ปฏิบัติจริงให้ครบทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับที่ปฏิบัติจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	มีความเมตตากรุณา ไม่นิ่งดูตายและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ					
2.	แนะนำเอาใจใส่ช่วยเหลือเด็กและเพื่อนร่วมงานให้ได้รับความสุขและพึงทุกข์					
3.	เป็นกันเองกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเปิดเผยไว้วางใจ และเป็นที่พึ่งของผู้เรียนได้					
4.	มีความยุติธรรม เอาใจใส่และปฏิบัติต่อผู้เรียนและเพื่อนร่วมงานทุกคนอย่างเสมอภาคและไม่ลำเอียง					
5.	ตัดสินใจปัญหาของผู้เรียนด้วยความเป็นธรรม					
6.	ยินดีช่วยเหลือผู้เรียนผู้ร่วมงานและผู้บริหารโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับที่ปฏิบัติจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	มีความรับผิดชอบ					
7.	มีวิธีการที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์					
8.	วางแผนการใช้เวลาอย่างเหมาะสมและปฏิบัติงานได้ทันเวลา					
9.	ใช้เวลาคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ					
10.	วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ					
11.	ปฏิบัติงานตามแผนได้เสร็จและมีประสิทธิภาพ					
12.	มีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน					
13.	ปฏิบัติตามภารกิจทุกด้านได้ครบถ้วนตามความสามารถ					
14.	ประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม					
	มีวินัย					
15.	ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม					
16.	มีวิธีทำงานที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นได้					
17.	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานและสถานศึกษา					
	มีความขยัน					
18.	กระตือรือร้น และปฏิบัติงานเต็มความสามารถอย่างสม่ำเสมอ					
19.	ไม่หือถอยต่ออุปสรรคในการทำงาน					
20.	มีความพยายามที่จะสอนเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับที่ปฏิบัติจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	มีความอดทน					
21.	ปฏิบัติงานเต็มที่ไม่ว่างกลางคัน					
22.	ไม่โกรธง่ายและสามารถควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม					
23.	อดทน อดกลั้น ต่อคำวิพากษ์วิจารณ์					
	มีความประหยัด					
24.	ช่วยรักษาและใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด					
25.	ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตน					
26.	รู้จักเก็บออมทรัพย์ เพื่อความมั่นคงของฐานะ					
	มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู					
27.	สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรวิชาชีพครู					
28.	เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาชีพครู					
29.	ร่วมมือและส่งเสริมให้มีการพัฒนามาตรฐาน					
30.	ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ					
31.	รักษาความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในหน้าที่การงาน					
32.	ปกป้องและสร้างความเข้าใจอันดีต่อสังคมเกี่ยวกับวิชาชีพครู					
33.	ปฏิบัติตนให้เหมาะสมที่เป็นปูชนียบุคคล					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับที่ปฏิบัติจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	มีความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานและดำรงชีวิต					
34.	เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น					
35.	รับฟังความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของผู้อื่น					
36.	ยอมรับและปฏิบัติตามความคิดที่มีเหตุผลโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก					
37.	ใช้หลักการและเหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหา					

การวัดค่านิยม (Value)

1. ความหมายของค่านิยม

ได้มีผู้ให้ความหมายของค่านิยมไว้มากมายตามแต่ละสาขา เช่น ด้านสังคมวิทยา ด้านปรัชญา จิตวิทยา การศึกษาจากนิยามของคุณหญิงอารมณ ฉนวนจิตร (2549, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า ค่านิยมเกิดจากการคิดอย่างรอบคอบ การวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนถึงผลที่จะตามมาในชีวิต ผนวกกับความเชื่อ ความศรัทธาที่สังคมโดยรวม และปัจเจกบุคคลยึดถือเป็นสิ่งมีคุณค่า โดยเหตุนี้ค่านิยมจึงกลายมาเป็นเครื่องนำทางพฤติกรรมของคนในแต่ละสังคมอย่างชัดเจน คนประพฤติเช่นไร สะท้อนให้เห็นความคิด ความเชื่อของเหล่านั้นได้ คนมีค่านิยมที่ดีก็จะทำดี

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2551, หน้า 36) ได้กล่าวถึงค่านิยมไว้ว่าเป็นความเชื่อที่พึงประสงค์ที่สำคัญ ที่ต้องการตามมาตรฐานของตนเอง ค่านิยมนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในฐานะที่เป็นตัวนำ หรือตัวชี้ทิศทางของพฤติกรรมและค่านิยมนี้อยู่ติดแน่น นาน และความคงทนกับบุคคล ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะเปลี่ยนค่านิยมของบุคคล เมื่อเทียบกับการเปลี่ยนเจตคติหรือความสนใจเป้าหมายของค่านิยมคือความคิด วัตถุประสงค์หรือสถานการณ์ ทิศทางของค่านิยมหมายถึงความสูง - ต่ำ มาก - น้อย ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือค่านิยมนั้นๆ ค่านิยมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือค่านิยมเกี่ยวกับงาน และค่า

นิยมเกี่ยวกับคน หมายถึง ความพึงพอใจที่บุคคลมีต่องาน เช่นความพึงพอใจต่อรายได้ ต่อตำแหน่ง หรือต่อวิธีการทำงาน ส่วนค่านิยมที่เกี่ยวกับคน หมายถึง ความพึงพอใจต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคน เช่น ความเป็นผู้นำ ความมีเกียรติ ความนับหน้าถือตา เป็นต้น

ส่วน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 127) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกต่อความเชื่อที่สังคมเห็นว่า ดี - เลว มีความสำคัญ - ไม่สำคัญ พึงปรารถนา - ไม่พึงปรารถนา ซึ่งเป็นอุดมการณ์ หรือวิถีชีวิตมนุษย์

2. การสร้างแบบวัดค่านิยม

เนื่องจากค่านิยมเป็นความเชื่อที่สังคมเห็นว่า ดี - เลว สำคัญ - ไม่สำคัญ การสร้างเครื่องมือวัดจะทำได้ยากกว่าการสร้างข้อสอบหรือแบบวัดอื่นๆ การสร้างแบบวัดค่านิยมจึงควรมีการวางแผนการสร้างและออกแบบคำถามให้เหมาะสม สอดคล้องกับค่านิยมที่จะวัด ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 141-144) ได้กำหนดวิธีการสร้างเครื่องมือวัดค่านิยมไว้ ดังนี้

1. กำหนดค่านิยมที่จะวัด ผู้วัดต้องกำหนดความต้องการของตนเองให้ชัดเจน ก่อนว่าต้องการวัดค่านิยมอะไร เป็นค่านิยมอะไร เป็นค่านิยมเดี่ยว หรือค่านิยมกลุ่มก็ได้ เช่น ความมีวินัยในตนเอง ความกลมเกลียว หรือการพึ่งพาตนเอง เป็นต้น จะต้องกำหนดให้ชัดเจนก่อนว่าจะวัดค่านิยมใด

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่จะวัด เช่น ศึกษาความหมาย ทฤษฎี มีการวิจัยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับค่านิยมที่จะศึกษาอย่างไรบ้าง ควรจะศึกษาให้ละเอียด เพื่อความแน่ใจและชัดเจนว่าค่านิยมที่จะวัดมีความเป็นมาอย่างไร

3. นิยามค่านิยมที่กำหนดจะวัด การนิยามหรือการกำหนดกรอบ ขอบเขต ความหมายของค่านิมนั้นที่มีความหมายอย่างไรบ้าง มีลักษณะอย่างไร ต้องนิยามให้กระชับชัดเจน จะได้สร้างแบบวัดค่านิมนั้นได้อย่างเที่ยงตรงตามที่ต้องการ เช่น นิยามความมีวินัยว่าหมายถึง การควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติถูกต้องเหมาะสมกับข้อบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม ทั้งแสดงออกภายในและภายนอก

4. เลือกแบบการสร้างเครื่องมือ สามารถเลือกแบบการสร้างได้หลายแบบ เช่น

1) การสัมภาษณ์ พยายามพูดคุยกันอย่างมีจุดมุ่งหมายโดยพยายามสร้างคำถามที่เกี่ยวกับค่านิยมที่จะวัดให้มีคำถามที่ครอบคลุมเพียงพอที่จะวัดค่านิมนั้นได้ การสัมภาษณ์ที่ดีควรมีการทดลองการสัมภาษณ์ และควรมีการฝึกฝนอย่างดี เพราะการสัมภาษณ์อาจจะมีจุดอ่อน เช่น ผู้ตอบเป็นคนพูดน้อย หรือหลีกเลี่ยงการตอบ เป็นต้น

2) การสังเกต การใช้วิธีการสังเกตเพื่อวัดค่านิยมจะได้ความจริงค่อนข้างสูง มีข้อตกลงว่าผู้ถูกสังเกตแสดงพฤติกรรมตามความเป็นจริงออกมา การสังเกตที่ดีจะต้องใช้เวลาจำกัด การใช้แบบตรวจสอบรายการประกอบ การสังเกตค่านิยมควรเป็นแบบตรวจสอบรายการที่สร้างไว้โดยเฉพาะที่เป็นตัวอย่างของพฤติกรรมค่านิยมนั้นๆ ได้อย่างดี ไม่ควรมีจำนวนข้อที่จะสังเกตมากเกินไป และไม่ควรถูกสังเกตรู้ตัว เพื่อป้องกันความบกพร่องของผู้สังเกต มักจะทำการสังเกต 2 คน ต่อผู้ถูกสังเกต 1 คน แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน ถ้าผลการสังเกตของ 2 คน สอดคล้องกัน แสดงว่าผลการสังเกตใช้ได้ ทั้งนี้ต้องแน่ใจว่าผู้สังเกตทั้ง 2 คน มีการรับรู้เป็นปกติ

3) แบบรายงานตนเองหรือแบบสอบถาม สามารถออกแบบได้หลายแบบ เช่น เป็นภาษา หรือภาพ มีตัวเร้าเป็นคำถามหรือสถานการณ์ แล้วให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกออกมาโดยการเขียนตอบซึ่งมีรูปแบบต่างๆ เช่น ตั้งคำถามแล้วให้ตอบ เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย ชอบมาก - ชอบ - ไม่ชอบ หรือกำหนดเป็นตัวเลือกลักษณะค่านิยมต่างๆ

5. เขียนข้อสอบวัดค่านิยมตามแบบ ผู้สร้างจะต้องกำหนดแบบของคำถาม และคำตอบให้ชัดเจน เมื่อเลือกได้แล้วก็นำไปเขียนคำถาม และคำตอบในค่านิยมนั้น ในการเขียนคำถามนั้นจะต้องกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนไว้ด้วยว่า การตอบแต่ละอย่างจะให้คะแนนอย่างไร

6. ตรวจสอบข้อความ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของคำถามในการวัดค่านิยมนั้นๆ ถ้ามีผู้เชี่ยวชาญในค่านิยมนั้นช่วยตรวจสอบจะเป็นการดี เพื่อจะได้พิจารณาว่า ข้อคำถาม สถานการณ์ คำตอบ มีความกระชับ ชัด สามารถวัดค่านิยมนั้นได้หรือไม่ ถ้าผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขจะช่วยให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงในการวัดค่านิยมนั้นได้

7. ศึกษาคำอำนาจจำแนกรายข้อ เพื่อดูว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถจำแนกความแตกต่างของผู้ที่มีค่านิยมต่างกันได้ ถ้าข้อใดมีอำนาจจำแนกสูง แสดงว่าจำแนกได้ ควรเลือกข้อนั้นไว้ ถ้าข้อใดคำอำนาจจำแนกต่ำควรจะปรับปรุงหรือตัดข้อนั้นออกไป

8. จัดข้อสอบเป็นชุด เนื่องจากการวัดค่านิยมอาจจะเป็นค่านิยมเป็นชุดหรือค่านิยมเดี่ยว การคัดเลือกข้อโดยยึดถือคำอำนาจจำแนกรายข้อเป็นเกณฑ์ ควรระมัดระวังในการคัดเลือกข้อให้มีความครอบคลุมตามนิยามค่านิยมที่กล่าวไว้ข้างต้น เพื่อความถูกต้องในการแปลผล

9. การหาคุณภาพของเครื่องมือโดยรวม ได้แก่ค่าความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรง รายละเอียดในการหาคุณภาพเหล่านี้จะได้กล่าวในบทต่อไป

10. หาเกณฑ์ปกติ (Norm) เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้และสะดวกในการแปลความหมาย ถ้าหาเกณฑ์ปกติของค่านิยมที่ทำการสอบไว้ได้แล้ว ถ้านำข้อสอบฉบับนี้ไปสอบคนเดียวหรือหลายคน จะสามารถอธิบายได้ว่าคนๆ นั้นมีค่านิยมนั้นสูงหรือต่ำเมื่อเทียบกับคนทั่วไป

ตัวอย่างแบบวัดค่านิยม

1. แบบวัดค่านิยมเดี่ยว มีจุดประสงค์เพื่อวัดค่านิยมเดี่ยวๆ เช่น ค่านิยมด้านความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

ตัวอย่างคำถามวัดค่านิยมด้านความมีวินัย

1) ท่านเห็นด้วยหรือไม่ที่มหาวิทยาลัยออกระเบียบให้นักศึกษาทุกคนต้องแต่งเครื่องแบบนักศึกษา มาเรียน เพราะเหตุใด

2) ท่านชอบขึ้นเข้าคิวเพื่อขึ้นรถประจำทางหรือไม่ เพราะเหตุใด

2. แบบวัดค่านิยมเป็นกลุ่ม ในการอธิบายค่านิยมอาจจะกำหนดค่านิยมเป็นกลุ่ม เช่น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้จัดกลุ่มค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ประกอบด้วย

1) การพึ่งพาตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ

2) การประหยัดอดออม

3) การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

4) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

5) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

การเขียนข้อคำถามจะเขียนตัวเลือก 5 ตัว ใน 5 ตัวเลือก จะแทนค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ แต่ไม่จำเป็นต้องเขียนเรียงลำดับ ควรเขียนสลับตามความสะดวก ให้ผู้ตอบเลือกตอบจากชอบมากที่สุด ชอบมาก ชอบปานกลาง ชอบน้อย ชอบน้อยที่สุด

ตัวอย่างคำถาม วัดค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 155)

- ท่านคิดว่ารัฐบาลที่ดี ควรมีจุดมุ่งหมายหลักในเรื่องใด

ก. ปลุกฝังให้ประชาชนมีความเป็นไทยมากขึ้น

- ข. ส่งเสริมให้ทุกคนเคารพปฏิบัติตามกฎหมาย
- ค. พัฒนาคอนให้ขยันหมั่นเพียรช่วยตนเองได้
- ง. รู้จักหารายได้ถูกวิธีและเก็บออมไว้ใช้จ่ายจำเป็น
- จ. ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามค่านิยมที่จำเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 สร้างโดย ชีระ อังคสุกร (2548, หน้า 126-133)

ลำดับ	ค่านิยมที่จำเป็น	ระดับของการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1	ความมีวินัยในตนเอง เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายงานที่ต้อง ทำเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้ในฐานะสมาชิกกลุ่ม					
2	ข้าพเจ้าจะรับผิดชอบในการทำงาน ของตนเอง มากกว่าจะให้ผู้อื่นทำให้					
3	เมื่อข้าพเจ้ายังไม่ประสบผลสำเร็จใน การทำงานใด ข้าพเจ้าก็จะพยายาม ทำงานนั้นจนกว่าจะสำเร็จ					
4	ข้าพเจ้าสามารถทำงานอย่างใดอย่าง หนึ่งได้ติดต่อกันเป็นเวลานานโดยไม่ เบื่อหน่าย					
5	เมื่อข้าพเจ้าสงสัยในงานที่ได้รับ มอบหมายข้าพเจ้าจะซักถามให้เข้าใจ ก่อนที่จะไปปฏิบัติงานนั้น					
6	ข้าพเจ้ารวบรวมความรู้และวางแผน ก่อนที่จะปฏิบัติงาน					

ลำดับ	คำนิยามที่จำเป็น	ระดับของการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
7	ในการปฏิบัติงานข้าพเจ้าจะทำตารางปฏิบัติงานและปฏิบัติตามนั้น					
8	ข้าพเจ้าเข้าห้องเรียนตรงต่อเวลา					
9	เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม ข้าพเจ้าแบ่งงานให้กับเพื่อนร่วมงานและติดตามสอบถามถึงขั้นตอนในการทำงานนั้นๆ					
10	เมื่อข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้ทำงาน ข้าพเจ้าจะคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และผลงานยังคงมีประสิทธิภาพ					
11	มีหลักธรรมทางศาสนาเป็นที่พึ่ง ข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอนหรือปฏิบัติศาสนพิธีตามศาสนาที่นับถือ					
12	ข้าพเจ้าจะคำนึงถึงเรื่องความถูกต้อง-ผิดก่อนตัดสินใจกระทำสิ่งใดเสมอ					
13	ข้าพเจ้าช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า					
14	ข้าพเจ้าจะนำหลักธรรมศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน					
15	ข้าพเจ้าจะหาโอกาสเข้าร่วมประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา					
16	เมื่อต้องเผชิญปัญหาข้าพเจ้านำหลักธรรมศาสนามาช่วยแก้ปัญหา					
17	ข้าพเจ้าศึกษาหลักธรรมในศาสนาอื่นด้วย เพราะทุกศาสนามีคุณค่าเหมือนกัน					

ลำดับ	คำนิยามที่จำเป็น	ระดับของการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
18	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามหลักที่ว่าความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความสำเร็จ					
19	ข้าพเจ้าแนะนำให้เพื่อนนำหลักธรรมมาใช้พัฒนาตนเอง					
20	เมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จข้าพเจ้าจะพลอยยินดีด้วย					
21	บริโภคด้วยการใช้ความรู้และปัญญา ข้าพเจ้ายึดหลักการที่ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมมีสาเหตุทั้งสิ้น					
22	ข้าพเจ้าและเพื่อนๆ มักจะคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็นเสมอ					
23	เมื่อข้าพเจ้าได้รับข่าวสารความรู้ใหม่ๆ ข้าพเจ้าจะวิเคราะห์ตรวจสอบความน่าเชื่อถือก่อนที่จะเชื่อตาม					
24	ข้าพเจ้าพยายามใช้วิธีการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น อ่านหนังสือ สืบค้นทางอินเทอร์เน็ต สนทนากับผู้รู้ จนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
25	เมื่อได้ชมโฆษณาสินค้าและบริการ ข้าพเจ้าจะศึกษาข้อเท็จจริง เพื่อใช้พิจารณาณก่อนที่จะเชื่อตาม					
26	ข้าพเจ้านำเงินที่สะสมไว้ซื้อเฉพาะของที่มีประโยชน์					
27	ก่อนที่ใช้จ่ายเงินข้าพเจ้าจะคำนึงถึงความจำเป็นก่อนเสมอ					

ลำดับ	ค่านิยมที่จำเป็น	ระดับของการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
28	เมื่อข้าพเจ้าได้รับเงินเพื่อที่จะใช้จ่ายตลอดอาทิตย์หรือตลอดเดือน ข้าพเจ้าจะแบ่งสัดส่วนและจัดลำดับความจำเป็นของการใช้เงิน					
29	ในการตัดสินใจที่จะทำอะไรครั้งสำคัญ ข้าพเจ้าขอคำปรึกษาจากผู้ปกครองก่อน					
30	ข้าพเจ้าหาข้อมูลหลายๆ ด้านประกอบการตัดสินใจ					
31	การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในช่วงปิดภาคเรียนข้าพเจ้าหางานพิเศษทำเพื่อเป็นการสั่งสมความรู้และประสบการณ์					
32	ข้าพเจ้ายึดหลักปฏิบัติที่ชีวิตของข้าพเจ้าถูกกำหนดด้วยการกระทำของตนเอง					
33	ข้าพเจ้านำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่เรียนมาพัฒนาชีวิตตนเอง					
34	ระหว่างการทำงาน แม้จะมีอุปสรรคขัดขวางข้าพเจ้าจะไตร่ตรองคิดหาทางแก้ไขจนสำเร็จ					
35	ข้าพเจ้าปรับปรุงการปฏิบัติงานเสมอเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
36	ข้าพเจ้าแสวงหาวิธีการเพิ่มพูนความรู้ทักษะความสามารถเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต					

ลำดับ	คำนิยามที่จำเป็น	ระดับของการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
37	เมื่อมีเวลารว่างข้าพเจ้าจะเข้าห้องสมุดเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ					
38	ข้าพเจ้าแบ่งเวลาหลังเลิกเรียนทำการบ้าน ทบทวนบทเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบ					
39	ข้าพเจ้าแสวงหาความรู้ใหม่ๆ จากอินเทอร์เน็ต					
40	ข้าพเจ้าจะหาข้อมูลจากสื่อต่างๆ ไปเพื่อทราบถึงแหล่งทุนการศึกษา					
41	มีทักษะในการดำรงชีวิต เมื่อข้าพเจ้าประสบปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน ข้าพเจ้าจะใช้วิธีการพูดคุย เพื่อปรึกษาหารือหรือปรับความเข้าใจ จนได้ข้อสรุปที่ดี					
42	เมื่อโกรธข้าพเจ้ารู้จักควบคุมและเอาชนะอารมณ์ของตนเอง					
43	ในสถานการณ์ที่มีความเครียด ข้าพเจ้าชอบเล่าเรื่องขำขัน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี					
44	เมื่อมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับบุคคลหลายระดับ หลายประเภท ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวและวางตัวได้อย่างเหมาะสม					
45	เมื่อข้าพเจ้าประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ข้าพเจ้าจะพูดถึงความร่วมมือที่ได้รับจากเพื่อนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเสมอ					

ลำดับ	ค่านิยมที่จำเป็น	ระดับของการปฏิบัติ				
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
46	ข้าพเจ้ามีโอกาสตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง					
47	เมื่อมีงานกลุ่มข้าพเจ้าพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นต่อเพื่อนสมาชิกเสมอ แม้จะเป็นความคิดเห็นที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ					
48	กรณีที่ข้าพเจ้าทำผิดพลาด บกพร่อง ยินดีรับผิดและฟังคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้อง					
49	ข้าพเจ้ารู้จักให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดต่อข้าพเจ้า					
50	ข้าพเจ้านำผลการเรียน (ระดับคะแนน) มาเป็นแนวทางในการค้นพบความถนัดของตนเอง					

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดค่านิยมด้านการประหยัดและการออมของสมาชิกธนาคาร
โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร สร้างโดย เกกิงเดช นวรัตน์ ณ
อยุธยา (2550, หน้า 97-99)

แบบสอบถามวัดค่านิยมด้านการประหยัดและการออม

คำชี้แจง : โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ทีละข้อและเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับ
การปฏิบัติตนของนักเรียนตามความเป็นจริง ซึ่งมีความหมายตามลำดับดังนี้

- 1 หมายถึง ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ปฏิบัติในระดับที่น้อย
- 3 หมายถึง ระดับปฏิบัติปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับปฏิบัติที่มาก
- 5 หมายถึง ระดับปฏิบัติที่มากที่สุด

ลำดับ	กรรณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับปฏิบัติที่ใช้คุณมากที่สุด	ระดับปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
1.	คุณมีการวางแผนการใช้เงินอย่างดี					
2.	คุณสำรวจราคาสินค้าหลายๆ ร้านก่อนตัดสินใจซื้อทุกครั้ง					
3.	คุณทำอาหารรับประทานในบ้าน เนื่องในโอกาสสำคัญแทนการ ไปฉลองนอกบ้าน					
4.	คุณจะรอจนสินค้าที่คุณต้องการ ลดราคาเท่านั้นคุณจึงจะซื้อ					
5.	คุณจะทดแทนการใช้ของแพง ด้วยการซื้อของที่ถูกกว่า					
6.	คุณมักนำของที่ใช้แล้ว มาใช้ใหม่แทนการซื้อของใหม่					
7.	คุณซื้อของเพราะจำเป็นต้องใช้ มากกว่าซื้อเพราะชอบ					
8.	คุณชอบอ่านหนังสือ คู่มือที่เกี่ยวกับการออกไปเที่ยวนอกบ้าน					
9.	คุณเสี่ยงการเป็นหนี้ โดยการซื้อสินค้าด้วยเงินสดมากกว่าซื้อเชื่อ					
10.	คุณวางแผนและเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการเดินทางทุกครั้ง					
11.	คุณตั้งเป้าการออมขั้นต่ำเอาไว้ทุกเดือน					
12.	คุณจดบันทึกรับ-จ่ายเงินทุกครั้ง เพื่อเปรียบเทียบกับครั้งก่อน					

แบบสอบถามวัดค่านิยมด้านการประหยัดและออม

กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับปฏิบัติที่ใช้คุณมากที่สุด	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1. คุณมีการวางแผนการใช้เงินอย่างดี					
2. คุณสำรวจราคาสินค้าหลายๆ ร้านก่อน ตัดสินใจซื้อทุกครั้ง					
3. คุณทำอาหารรับประทานในบ้าน เนื่องใน โอกาสสำคัญแทนการไปฉลองนอกบ้าน					
4. คุณจะรอจนสินค้าที่คุณต้องการ ลดราคา เท่านั้นคุณจึงจะซื้อ					
5. คุณจะทดแทนการใช้ของแพง ด้วยการซื้อ ของที่ถูกกว่า					
6. คุณมักนำของที่ใช้แล้ว มาใช้ใหม่แทนการ ซื้อของใหม่					
7. คุณซื้อของเพราะจำเป็นต้องใช้ มากกว่า ซื้อเพราะชอบ					
8. คุณตั้งเป้าการออมขั้นต่ำเอาไว้ทุกเดือน					
9. เมื่อไปเที่ยวคุณมักไม่ซื้อของฝากญาติ และ เพื่อนๆ เพราะเป็นการฟุ่มเฟือย					
10. คุณชอบอ่านหนังสือ คู่มือที่วิพากษ์การออกไป เที่ยวนอกบ้าน					
11. คุณเลี่ยงการเป็นหนี้ โดยการซื้อสินค้าด้วย เงินสดมากกว่าซื้อเชื่อ					
12. คุณวางแผนและเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายใน การเดินทางทุกครั้ง					
13. คุณวางแผนการซื้อสินค้า จดรายการที่จะ ซื้อและซื้อครั้งละมากๆ เพราะได้ส่วนลด					

กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับปฏิบัติที่ใช้คุณมากที่สุด	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
14. คุณตรวจใบเสร็จรับเงินกับรายการสินค้าที่ ซื้อ และใบบันทึกการขายการถอนเงิน					
15. คุณจดบันทึกรับ-จ่ายเงินทุกครั้ง เพื่อ เปรียบเทียบกับครั้งก่อน					

กิจกรรม

จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงให้ความหมายของคำต่อไปนี้
 - 1.1 ความสนใจ
 - 1.2 คุณธรรม จริยธรรม
 - 1.3 ค่านิยม
2. จงสร้างแบบวัดความสนใจมา 1 ชุด
3. จงกล่าวถึงส่วนประกอบของจริยธรรม
4. จงสร้างแบบวัดจริยธรรมที่สนใจมา 1 ชุด
5. จงสร้างแบบวัดค่านิยมที่สนใจมา 1 ชุด